

Tractatvs De Sacramentis Et Censvris

Hurtado, Gaspar

Moretus, 1633

Dispytatio II. De effectibus quasi in communi Excommunicationis maioris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94788](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94788)

DIFFICULTAS III.

Quotuplex sit Excommunicatio.

6 **O**mittimus diuisionem excommunicationis in varias excommunicationes pro varietate culparum ob quas feruntur, ut in excommunicationem latam ob heresim, & in excommunicationem latam ob percussione[m] Clerici, &c. quæ in cap. 1. de Exceptionibus, in 6. dicuntur species excommunicationis, non quia distinguantur specie seu essentialiter, quia non distinguuntur, imò neque accidentaliter; sed quia culpæ, ob quas feruntur, distinguuntur specie: & eam omittimus, quia non tam est diuisio excommunicationis in excommunicationes, quam in culpas ob quas excommunicatio fertur. Omittimus quoque pro nunc varias diuisiones excommunicationis desumptas ex varietate modorum quibus feruntur; primam, qua diuiditur in excommunicationem à Iure, & in excommunicationem ab homine; secundam, qua diuiditur in excommunicationem generaliter latam, & in excommunicationem specialiter; & tertiam, qua diuiditur in excommunicationem latam, & in excommunicationem ferendam; & eas omittimus pro nunc, quia potius sunt diuisiones excommunicationis in varios modos ferendi excommunicationem, quam in excommunicationes: de eis tamen diximus Tractatu de Censuris in communi, Diffic. v.

7 **P**ropriè ergo & principaliter diuiditur excommunicatio in maiorem & minorem. Diuisio hæc ab omnibus recipitur, & exprimitur in cap. penult. de Sententia excommunicationis, in quo utraque excommunicatio definita videtur, dum dicitur, quod excommunicatio minor separat à perceptione Sacramentorum, & maior à communione fidelium, id est ab omni; quia locutio hæc, quamuis indefinita, cum doctrinalis sit, æquiualeat

uniuersali. Vnde anathema (quod, prout est in usu Ecclesiæ, est quædam maxima excommunicatio) non distinguitur essentialiter ab excommunicatione maiori, ut deducitur ex can. *Debent*. 11. quæst. 3. & ex can. *Certum*. 24. q. 3. & ex Tridentino sess. 24. cap. 9. de Reformatione; quia excommunicatio maior priuat omni Ecclesiastica communione qua anathema priuare potest. Imò non distinguitur ab illa accidentaliter, in eo videlicet, quod quando anathema fertur ab homine, fertur adhibitis caerimoniis illis, de quibus in dicto can. *Debent*, & non excommunicatio maior, ut contra nonnullos aduertit Sayrus lib. 1. cap. 3. quia ex Iure nulla distinctio deduci potest, quia eadem caerimonia, quæ in dicto can. *Debent* instituitur pro pronuntiatione anathematis; etiam instituitur pro excommunicatione maiori, ut ex ipso textu constat; ac proinde voce anathema non aggrauatur poena ipsa, exaggeratur tamen; & idè sub ea voce ferri solet ob grauissimam culpam, sicut etiam quando supra anathema adduntur illæ particulæ Syriacæ *maran atha* (ut addit Paulus 1. ad Corinth. 16.) non aggrauatur anathema, sed exaggeratur; quia his particulis, significantibus *Dominus venit*, significatur, quod sit excommunicatus usque ad aduentum Domini, subintellige, si non emendetur.

Addimus, quoties excommunicatio ab homine absolute fertur non addendo maior, neque minor, intelligitur maior, ut declarauit Gregorius IX. in dicto cap. penult. de Sententia excommunicationis IX. (et idem est, ut Doctores conueniunt, quando excommunicatio à Iure absolute fertur, dum aliud ex adiunctis non constet) & merito: quia excommunicatio maior est simpliciter & absolute excommunicatio, quia est totum includens non solum priuationem susceptionis Sacramentorum, in qua excommunicatio minor consistit, sed etiam priuationem aliorum.

DISPUTATIO II.

De effectibus quasi in communi Excommunicationis maioris.

DIFFICULTAS I.

Quibus generatim priuet Excommunicatio maior.

1 **C**ONVENIUNT Doctores, excommunicationem maiorem generatim priuare omni communicatione fidelium (id est, baptizatorum) non solum communione, quæ est commercium unius cum alio, in omnibus, quæ his quinque vocibus sequenti versu contentis significantur,

Os, orare, uale, communicio, mensa negatur;
sed etiam communione, quæ est participatio seu communicatio in aliquo communi aliis & ipsi excommunicato, quia excommunicatio maior generaliter priuat omni communione cum baptizatis, ut deducitur ex cap. penult. de Sententia excommunicationis, & ex aliis Iuribus; & ex communi sensu Ecclesiæ, quod constabit ex sequentibus Disputationibus, in quibus seorsim agemus de

particularibus & proximis effectibus excommunicationis maioris.

2 **O**bservandum est, excommunicationem maiorem ita priuare excommunicatum dicta communione uno & altero modo sumptâ, ut non solum ipsi excommunicato sit prohibitum aliis baptizatis communicare, sed etiam aliis sit prohibitum communicare illi. Vnde excommunicatus, in penam ipsius, non solum debet alios quoad communicationem vitare, sed etiam quoad illam est vitandus ab aliis. Excommunicatio ergo priuat mutua communicatione excommunicati, videlicet cum fidelibus, & e contra fidelium cum ipso.

DIFFICULTAS II.

Quo Iure Excommunicatio maior priuet dicta mutua communicatione.

3 **Q**ui sentiunt, excommunicationem maiorem institutam esse à Christo, consequenter affirmare tenentur, dictam mutua[m] communicationem prohibitam esse Iure diuino positiuo; quia, ut

Bbb 2 dice-

dicebamus Disput. I. Diffic. I. ipsa excommunicatio est privatio & prohibitio illius. Quod Couarruias in cap. *Alma mater*, 1. par. §. 1. & Vasquez dub. 7. & alij, qui non satis explicant, an excommunicatio maior sit instituta à Christo, limitant ad communicationem in diuinis; quia ea videtur à Christo prohibita dictis verbis, *Sic tibi sicut ethnicus & publicanus*, in his videlicet, quæ sunt propria Christianorum, qualia sunt diuina.

Suarez verò disp. 2. sect. 1. Auila 2. p. cap. 3. disput. 1. dub. 6. Egidius disp. 14. dub. 2. & plures alij docent, dictam communicationem etiam in diuinis esse prohibitam Iure tantum humano Ecclesiastico, & merito: quia excommunicatio maior instituta tantum est ab Ecclesia, & non à Christo (quævis excitata à Christo dictis verbis Matth. 18.) ut diximus Disput. I. Diffic. 1. ergo omnis dicta communicatio prohibita est tantum Iure humano; quia excommunicatio maior nihil aliud est formaliter, quam privatio omnis dictæ communicationis, seu separatio ab omni dicta communicatione cum fidelibus. Quod non inefficaciter probatur ex eo, quod Ecclesia in Extrauag. *Ad euitanda scandala*, quam refert Antoninus 3. p. tit. 25. cap. 3. indulget & concedit fidelibus omnem communicationem, etiam in Sacramentis, & in aliis diuinis, cum excommunicato non denunciato, neque notoriè excommunicato ob percussione Clerici; quia non posset, si tota aut aliqua Iure diuino esset prohibita.

Prædictis autem verbis Matth. 18. Christus nihil instituit, nec præcepit, etiam si consulerit fugere à commercio inobedientium Ecclesiæ, sicut etiam illis verbis Pauli ad Tit. 3. *Hæreticum post unam & alteram correptionem denota*, non continetur excommunicatio maior, instituta à Christo contra hæreticos, nec ab illo lata, neque ab ipso Apostolo, sed tantum consilium Apostoli, fugiendi commercium cum hæretico, aut excommunicandi illum, quia dicta verba Christi & Apostoli non plus sonant quam consilium.

Dicta autem mutua communicatio prohibita est tam excommunicato cum baptizatis, quam aliis baptizatis cum excommunicato, intuitu virtutis religionis, quia facta est in odium excommunicati, tamquam indigni conuictu & communicatione baptizatorum, qui sunt membra Ecclesiæ; ac proinde communicatio excommunicati cum baptizatis, & baptizatorum cum illo, etiam in civilibus est peccatum sacrilegij seu irreligiositatis.

DIFFICULTAS III.

Qui excommunicati sint necessariò vitandi.

Supponimus, quod olim Iure antiquo omnes excommunicati maiori excommunicatione vitabantur, seu non tolerabantur, publici etiam publice, & occulti occulte tantum, ut constat ex c. *Cum non ab homine*. 14. de Sententia excomm. Iam tamen Iure nouiori Extrauagantis *Ad euitanda scandala*, edita vel à Concilio Constantensi, Martin. V. vel à Martino V. viua voce tradita, & consuetudine recepta, tantum tenemur vitare duo genera excommunicatorum, nempe eos qui expresse & specialiter, id est nominatim, denunciati sunt; & eos qui notoriè inciderunt in sententiam excommunicationis latam pro sacrilega manuum iniectione in Clericum, quamuis denunciati non sint; non ob-

stante constitutione Concilij Basiliensis, & Concilij Lateranensis sub Leo X. sess. 11. ubi decretum est, vitari non solum eos qui denunciati sunt, sed etiam quoscumque notoriè excommunicatos ex quacumque causa; non quia eorum Constitutio non fuerit legitima, sed quia vniuersali consuetudine Ecclesiæ abrogata est, & supra dicta, vix licentiosa, generali applausu recepta.

Circa priores excommunicatos, qui vitandi sunt & non tolerandi, certum est, nullum esse necessariò vitandum, quamuis certò constet incurrisse excommunicationem à Iure vel ab homine, siue specialiter siue generaliter latam, si non sit nominatim declaratus excommunicatus, ut constat ex ipsa Extrauaganti: imò ut contra Adrianum & Petrum Sotum docent Suarez disp. 6. sect. 2. & Vasquez de Excommunic. dub. 2. nullus, quamuis expresse & nominatim declaratus excommunicatus, est necessariò vitandus, nisi sit denunciatus seu publicatus ut excommunicatus, vel in templo, vel assignando literas in publico loco, vel alio iuridico modo pro consuetudine regionis; quia consuetudo, quæ est optima legum interpretis, sic declarat dictam Extrauagantem, & facit conformiter finem dictæ concessionis, qui fuit, subuenire conscientiam timoratis. Vnde ille cui data est censura excommunicationis in scripto contra aliquem ut eam denunciet seu publice, non tenetur illum vitare ante factam denuntiationem.

Addimus, ut contra Suarez & Couarruiam aduertit Nauarrus de Oratione, notabili 2. no. 4. & 10. non sufficere ad vitandum excommunicatum, quod contra eum sit lata & denunciata sententia declaratoria criminis, cui est annexa excommunicatio, ut criminis hæresis; quia iste non est declaratus neque denunciatus excommunicatus, sed tantum hæreticus, & in Extrauagante requiritur, quod excommunicatio sit expresse & specialiter denunciata.

Addit Suarez quod, ut teneamur vitare excommunicatum iam denunciatum, non sufficit debium, adhuc prudens, dictæ denuntiationis, sed quod requiratur notitia illius moraliter certa, & merito, ut ex intentione dictæ Extrauagantis conici potest.

Quod autem dictum est circa hos priores excommunicatos, nempe non esse necessariò vitandos quousque denunciati sint, etiam est verum de suspensis & de interdictis, non solum personis, sed etiam locis, ut ex ipsa Extrauagante constat.

Circa posteriores excommunicatos, nempe notoriè ob percussione Clerici, qui sunt vitandi, quamuis non sint denunciati nominatim, certum est, ut ex dicta Extrauagante constat, eos non esse necessariò vitandos, nisi ita notoriè constet eos in excommunicationem canonis si quis *suadet diabolo*, incidisse, ut factum seu percussio non possit vlla tergiversatione celari, aut suffragio aliquo excusari, & non sufficiat publica infamia, neque confessio extrajudicialis percipientis, imò neque iudicialis, neque sententia Iudicis adhuc Ecclesiastici. Ad id ergo duo requiruntur, nempe & quod percussio Clerici sit notoria notoria seu euidenti facti, & quod ea percussio non possit apparenti aliqua ratione excusari à percussione Clerici ex se sufficiente ad incursum excommunicationis ei annexæ; quia si apparenter indicio aliquo possit percussor se excusare, dicendo

se non sciuisse, aut non aduertisse percussum esse Clericum, aut illum percussisse in defensionem, aut alio modo quo percussio non censetur mortaliter sacrilega (qualis requiritur ad incursum dicta excommunicationis) non est necessarium vitandus. Sed vt percussio sit prædicto modo absolute notoria, requiritur quod fiat coram multis testibus, in quorum numero non conueniunt Doctores: eorum tamen variis opinionibus omisis, id censemus absolute notorium, quod fit coram maiori parte viciniae, aut Collegij, in quo aut in qua ad minus habitant decem; si tamen vicinia, aut Collegium sit plurimorum, non requiritur, quod fiat coram maiori parte, sed coram aliquibus (sicut quando fit in oppido) ad arbitrium viri prudentis, attenta qualitate testium, tempore & loco; quia si fiat coram grauibz personis, & in foro, & diu, sufficit quod fiat coram paucioribus, quam si fiat coram non grauibz, & in alio loco non tam publico, & noctu. Vnde, vt contra Suarez optimè Auila 2. part. cap. 6. disp. 2. dub. 4. non sufficit, quod coram me solo quis percussit Clericum, vt illum teneat vitare; quia quamuis id sit mihi notorium, non tamen notorium simpliciter & absolute, vt requiritur in Extrauagante, quia id requiritur absque vlla restrictione.

Addimus, quod vt teneatur vitare dictum percussorem, non sufficit dubium, quamuis prudens, dicta notorietatis, sed requiritur notitia moraliter certa, vt ex intentione Extrauagantis conici potest.

DIFFICULTAS IV.

Utrum possit communicari cum excommunicatis non necessarium vitandis, ac si non essent excommunicati.

Supponimus Primò, in quo Doctores conueniunt, ipsi excommunicato non necessarium vitando (qui dicitur toleratus) illicitum esse ex se ipso incipere, & se ingerere ad communicandum cum aliis, quia in Extrauagante *Ad adiuvandam scandalam*, non est ipsi directe ablata prohibitio communicationis; quia, vt ex textu patet, nullus intenditur fieri fauor ipsis excommunicatis.

Supponimus Secundò, in quo etiam Doctores conueniunt, aliis fidelibus non esse illicitum, seu peccatum contra Ius Ecclesiasticum, seu contra prohibitionem Ecclesiae, communicare cum excommunicato tolerato, adhuc in administratione & receptione Sacramentorum; vt patet ex Extrauagante ipsa, quia in ea dicitur: *Indulgemus, ut nemo deinceps a communione alicuius in Sacramentorum administratione, aut receptione, aut in aliis quibuscumque diuinis, vel extra, prætextu cuiuscumque censura à Iure vel ab homine generaliter promulgata abstinere teneatur, nisi censura fuerit à Indice publicata, & denunciata specialiter & expresse, &c.*

Communicatio ergo cum excommunicato tolerato in quibuscumque diuinis, & extra, non est contra prohibitionem Ecclesiasticam censuræ, cum Ecclesia omnem communicationem indulgeat, & concedat. Ex quo fit, ob communicationem fidelium cum excommunicato tolerato, quamuis aliunde sit illicita, nullam adhuc incurri excommunicationem; quia hæc tantum incurritur ob transgressionem præcepti Ecclesiastici.

His ergo suppositis, existimamus, fideles possit licitè absque vlla prohibitione, adhuc diuina & naturali, communicare cum excommunicato tolerato, ac si non esset excommunicatus, non solum in humanis, etiam cum prouocando, in quo Doctores conuenire videntur, sed etiam in Sacramentis, & in quibuscumque aliis diuinis, vt contra non paucos docet Ledesma 1. p. 4. q. 5. ar. 6. dub. 13. & Ledesma. supponit Fillius Tract. 13. cap. 3. & 4. & probabile iudicat Auila 2. part. cap. 6. disp. 8. dub. 1. & 2. quia Ecclesia in supradicta Extrauagante id concessit, & indulget fidelibus, dum dixit, *Nemo prætextu censura abstinere teneatur, &c.* Quia si, supposita excommunicatione, fideles indirectè, ne cooperentur cum excommunicato, aut ne illum inducant ad communicationem actiuam vel passiuam, teneantur abstinere, non diceretur in Extrauagante ita simpliciter & absque vlla restrictione, neminem teneri abstinere à communicatione prætextu censura; id est, quamuis ille, cum quo communicat, sit censurâ innodatus. Et confirmatur, quia si fideles non possent omnino liberè absque peccato aliquo cum excommunicato tolerato communicare, ac si non esset excommunicatus, non satis consultum fuisset scrupulis conscientiarum timoratarum, vt ibi consuli intenditur.

Quod autem Ecclesia id potuerit concedere etiam quoad communicationem in Sacramentis, & in aliis diuinis, constat Primò, quia id fecit, quod non faceret, si non posset. Secundò, quia excommunicatio semel incurta, vixit quoad suam totam essentiam inlicita ab Ecclesia, ab ea dependet quoad ipsius perseuerantiam, & quoad ipsius suspensionem, & quoad omne id quod Ecclesia disposuerit: potuit ergo ab Ecclesia suspendi quoad omnem priuationem communicationis cum excommunicato tolerato, ac si non esset excommunicatus etiam quoad priuationem communicationis ipsius cum fidelibus, quantum sit ipsis necessarium, vt absque peccato cooperationis possint communicare cum illo, & acquiescere communicationi ipsius cum ipsis, ac si non esset excommunicatus; quia quamuis ipsi excommunicato directè, & ratione ipsius, non sit ablata seu suspensa prohibitio communicationis cum fidelibus, vt significatur illis verbis Extrauagantis, *Per hoc tamen non intendimus excommunicatos in aliquo releuare, indirectè tamen, & in fauorem fidelium, conceditur ipsi excommunicato, quod possit licitè communicare cum fidelibus, quantum fuerit necessarium, vt ipsi possint omnino liberè & absque aliquo scrupulo peccati cooperationis, & incurtionis excommunicationis, sicut ante excommunicationem, tractare cum excommunicato, etiam eum prouocando, seu inducendo.*

Ex quo fit, ipsi excommunicato tolerato esse illicitum, quando non prouocatur à fidelibus, ex se ipso incipere, & se ingerere ad communicationem, & eam ex se ipso continuare, quamuis fideles acquiescant, & satisfaciant communicationi illius; quia vt fideles ei licitè acquiescant, non est necessarium quod excommunicatus ipse id possit licitè facere; quia acquiescere communicationi excommunicati non est ei cooperari, neque ex eo excommunicatus passiuè scandalizatur. Est quoque illicitum excommunicato tolerato, acquiescere communicationi fidelium adhuc eum prouocantium ad illam, quando ipse, antequam sit neces-

necessarium acquiescere, habet in sua potestate absolui ab excommunicatione, & non absoluitur; quia etiam tunc, ut communicatio fidelium cum illo, & provocatio sit fidelibus licita, non est necessarium, quod excommunicatus licite acquiescat; quia tunc provocatur ad id quod ipse potest licite facere, si velit absolui, si alias communicatio cum ipso sit fidelibus magis utilis, quam communicatio cum alio; quia tunc ratione dicta maioris utilitatis possunt communicare cum illo, quamvis ipse illicite acquiescat; quia tunc tantum est scandalum passivum, cum provocetur ad id quod ipse potest licite efficere, & regulariter est scandalum passivum ex malitia (& non ex infir-

mitate, neque ex ignorantia) ad quod vitandum non est necessarium omittere vtile adhuc temporale, quod evenit fidelibus communicando cum illo potius quam cum alio.

Ex quo deducitur, excommunicatum toleratum, qui non provocatus à fidelibus celebratur, ut illud fideles audiant, fieri irregularem; imò etiam quando provocatur, si potuit post provocationem absolui, quia tunc illicite celebratur, non solum contra prohibitionem celebrandi ante confessionem peccati mortalis, ob quod incurrit illam excommunicationem, sed etiam contra prohibitionem excommunicationis, ob quod incurritur irregularitas.

DISPUTATIO III.

De primo effectu Excommunicationis maioris.

DIFFICULTAS I.

Utrum Excommunicatio maior priuet suffragia communibus Ecclesiae, & ab eis excludat.

SUPPONIMUS, suffragia Ecclesiae (quae sunt quaedam subsidia spiritualia, quibus quaedam Ecclesiae membra aliis subveniunt) esse in duplici differentia: quaedam communia, quae sunt auctoritate publica, ut Sacrificium, & oratio nomine Ecclesiae, & indulgentia; quaedam verò privata seu particularia, quae sunt non auctoritate publica, sed privata, ut ieiunia, & orationes privatae.

Hoc ergo supposito, conveniunt Doctores, excommunicationem maiorem priuare communibus Ecclesiae suffragiis. Ratio à priori huius, est ordinatio & institutio Ecclesiae, quae ita instituit, ut constet ex usu ipsius, & deducitur ex variis locis, praesertim ex cap. *A nobis* 28. & ex c. *Saceris* 38. de Sententia excommunic. & ex Causa 11. quæst. 3. & ex eo excommunicatus dicitur traditus satanae, quia est priuatus suffragiis, quibus forte iuaretur, vel ut exiret à servitute satanae, vel si ante absolutionem exiuit, forte iuaretur ut non iterum succumberet: quod non incongrue facit Ecclesia, quamvis pia mater, vel in bonum ipsius excommunicati, ut vexatio det ei intellectum, vel in commune bonum aliorum, ut terrore in officio contineantur.

DIFFICULTAS II.

Utrum licitum sit communia suffragia pro excommunicatis offerre.

CONVENIUNT Doctores, non esse licitum suffragia communia offerre pro excommunicatis in particulari, imò nec pro excommunicatis quasi in communi, tamquam pro non separatis à communione fidelium, ad impetrandum eis quaecumque bona, sicut reliquis membris Ecclesiae non excommunicatis, quia excommunicatio maior priuat excommunicatos in particulari communibus suffragiis, & ad minus etiam priuat excom-

municatos quasi in communi suffragiis communibus factis modo supradicto. Priuatio autem suffragiorum communium ad minus est prohibitio, vel ex illa redundat prohibitio in alios offendi illa pro excommunicatis.

Est tamen difficultas, An sit licitum offerre suffragia communia pro excommunicatis, quasi in communi, tamquam pro exteris ad impetrandum eis reductionem ad obedientiam.

Silvester v. *Excommunicatio*. 1. nu. 1. & Contrarium in cap. *Alma mater*. 1. p. §. 6. n. 3. partem affirmatiuam tuentur, quia dictos excommunicatos quasi in communi Ecclesia tantum videtur excludere à suffragiis omnibus communibus offerendis pro eis tamquam pro propriis, & non tamquam pro exteris, & ita Feria sexta Parasceves pro hereticis, & pro schismaticis (qui excommunicati sunt) oratione ad eos in communi ordinata, & ad reductionem eorum ad obedientiam.

Valquez verò dub. 2. & Auila 2. p. cap. 6. disp. 9. dub. 3. partem negatiuam tradunt, & merito: quia Ecclesia simpliciter & absolute, & absque ulla restrictione priuat excommunicatos suffragiis communibus ad eos directis, & ideo nunquam pro excommunicatis, adhuc in communi, sub nomine excommunicatorum publice orat, quamvis Feria illa sexta, quia in ea Christus pro omnibus mortuus est, oret publice pro hereticis & schismaticis (quamvis excommunicati sint) auferendo pro ea vice exclusionem ab ea oratione: quo Ecclesia tacite prohibet ne extra eam vicem pro hereticis & schismaticis, quamvis excommunicatis toleratis, publice oretur, & ne aliquando pro eis alia communia suffragia offerantur, & tacite significat esse priuatos illis. Imò, ut contra Sorum 9. de Iustitia q. 2. ar. 2. ad 3. docent Auila, & communiter Doctores, quia Ecclesia eodem modo procedit quoad suffragia communia cum non baptizatis, quamvis excommunicati non sint, ac cum hereticis & schismaticis, pro illis in die tantum Veneris sancti publice orando, tacite extra eam vicem excludit non baptizatos à publica oratione, & semper ab aliis suffragiis communibus, nolendo quod suo nomine pro eis oretur, & quod pro eis alia suffragia communia offerantur, & prohibendo suis ministris id facere; non quia dicta exclusio illos priuat, quia non potest, cum nondum sit eis superior (sicut hereticis).